

*20 години Педагогически факултет, Тракийски университет – Стара Загора
20 Years of the Faculty of Education, Thrakia University – Stara Zagora*

<https://doi.org/10.53656/ped2023-3s.01>

ПЕДАГОГИЧЕСКИЯТ ФАКУЛТЕТ НА ТРАКИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ – СТ. ЗАГОРА, НА 20 ГОДИНИ – НАСЛЕДНИК НА ТРАДИЦИИ, СЕБЕУТВЪРЖДАВАНЕ И БЪДЕЩЕ

Проф. д.н. Тания Борисова

Тракийски университет – Стара Загора

Резюме. Статията проследява и изследва развитието на педагогическото образование в Стара Загора, създаването на Педагогическия факултет, неговото утвърждаване, иновативност и бъдеще. Подложени са на анализ академичният състав, специалностите, броят на студентите и бюджетът на Факултета. Специално внимание се отделя на постепенното акредитиране на професионални направления, на бакалавърски, магистърски и докторски програми.

Ключови думи: педагогическо образование; традиции; иновации; развитие; себеутвърждаване

Присъствието на Педагогическия факултет на Тракийския университет в Стара Загора е предопределено от традициите на педагогическото образование в града, датиращо отпреди 180 г. – здрав постамент, върху който се стъпва и се отправя смел поглед към настоящето и бъдещето му.

От дълбините на историята тръгва педагогическата мисъл на Стара Загора, а може би и за първи път в България. Стените на храм „Св. Николай Чудотворец“ и Свети Николското училище пазят духа на Неофит Рилски, който в далечната 1842 г. дава своята благословия и даскалската си дума на първите младежи, които могат да бъдат учители. За съжаление, архивът не е запазен, но неговият ученик Атанас Иванов продължава да обучават бъдещи учители. Известни са удостоверенията, които издава, с указание: „Да преподава това, което знае!“.

Истински разцвет на педагогическата подготовка на учителки става първото класно девическо училище в Стара Загора. Негов създател и пръв директор е Анастасия Тошева – първата жена с висше образование в града. Изявен педагог за онова време, през учебната 1868/1869 г. тя въвежда изу-

чаване на педагогика и така училището се утвърждава като един от първите центрове на девическо образование в България през епохата на Възраждането. Авторитетът му на най-добре уреденото девическо училище привлича ученички от далечни места. То дава на България десетки много добре подготвени и с родолюбив дух учителки.

След 1910 г. училището е образцово, а през периода 1919 – 1923 г. към него е разкрит полувисш педагогически курс. На 01.06.1959 г. педагогическото образование в Стара Загора се появява отново на картата на България със създаването на Института за усъвършенстване на учители (ИУУ). На 20.04.1961 г. се създава и Институтът за детски учителки (ИДУ). В началото на 1981 г. ИДУ става Полувисш институт за детски учителки (ПИДУ). За съжаление, последният просъществува до 1986 г., когато е закрит. Така обществеността на града губи вековната си традиция да обучава детски учители (Tonchev 2022).

През същата година ИУУ и ПИДУ се сливат и формират Института за преквалификация и квалификация на учители (ИПКУ). През 1987 г. ИПКУ се включва в състава на ПУ „П. Хилендарски“ и това дава възможност на преподавателите да се хабилитират. Още с откриването на ТрУ през 1995 г. (с първи ректор проф. д.вм.н. Иван Божков) ИПКУ преминава от ПУ към ТрУ. Тогава се ражда и идеята в състава на ТрУ да се обособи звено, което да обучава студенти за педагогическите специалности. През 1998 г. Съветът на ИПКУ приема идеята на доц. Веска Шошева да се обучават студенти по специалността „Специална педагогика“. Решението не е взето лесно, но се оказва далновидно и трасира пътя към създаването на ПФ. Същата година са приети първите 55 студенти, платено обучение, като бюджетът им за издръжка е 16 500 лв.

На 03.07.2002 г., с ПМС №135, обнародвано в ДВ, бр. 67/12.07.2002 г., се открива Педагогически факултет в структурата на Тракийския университет. Хабилитираните преподаватели са 16, студентите – 25, а специалността е само една – бакалаври, редовно обучение, сп. „Специална педагогика“. През 2004 г. ПФ получава първата си акредитация на ПН 1.2. Педагогика.

Цел на настоящото изследване е: да се представят и анализират създаването, развитието и утвърждаването на ПФ – ТрУ, през изминалите 20 год. и да се очертаят перспективите за развитието му.

Обект на изследването са специалностите, хабилитираният състав, бюджетът и броят студенти, както и промените, настъпили за 20 години.

Предмет на изследването: развитието, утвърждаването и перспективите на ПФ – ТрУ.

Хипотеза: ако се запази темпът на развитие на Педагогическия факултет, би следвало да се очаква стабилизираното му присъствие в Рейтинговата система на педагогическите факултети в страната (заеманото второ място в

направление „Педагогика“), както и устойчивост в надграждането на специалности и брой обучавани студенти.

1. Брой специалности, брой студенти, докторанти и специализанти

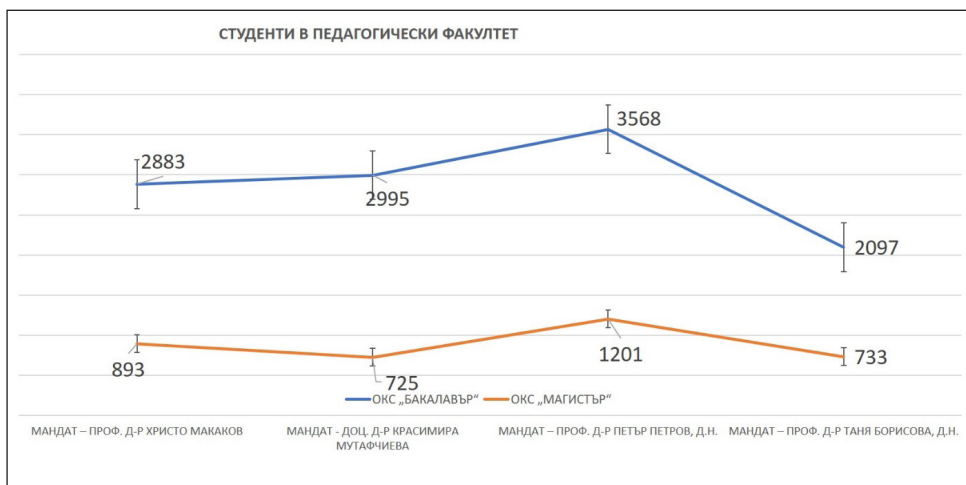
През първите десет години Факултетът се утвърждава, разраства и в края на втория мандат в него вече се обучават 601 бакалаври и 234 магистри в следните специалности: 4 бакалавърски: ПНУП; НУПЧЕ; „Социална педагогика“ и „Специална педагогика“, и 6 магистърски: ПНУП; НУП. ИКТ в НУ; МСПО; „Публичен мениджмънт“; „Педагогическо и психологическо консултиране“; „Ресурсен учител“. Акредитирани са 2 докторски програми: „Специална педагогика“ и ТВД с общ брой докторанти – 14. Брой специализанти – 814. Не спира работата по създаване на нови специалности, непрекъснатата реклама на Факултета и научно присъствие чрез хабилитации, публикации и участия в научни форуми на национално и международно ниво.

В следващите четири години в ПФ вече се обучават 827 бакалаври и 195 магистри в следните специалности: 4 бакалавърски: ПНУП; НУПЧЕ; „Социална педагогика“ и „Специална педагогика“, и 4 магистърски: ПНУП; НУП. ИКТ в НУ; „Специална педагогика – Логопедия“; МСПО. Общ брой докторанти през мандата – 12. Брой специализанти – 442. Създадена е нова ОКС „Бакалавър“ – „Педагогика на обучението по информационни технологии“ (с първи прием през уч. 2016/2017 г.), която става основа за акредитиране на ново ПН 1.3. Педагогика на обучението по...

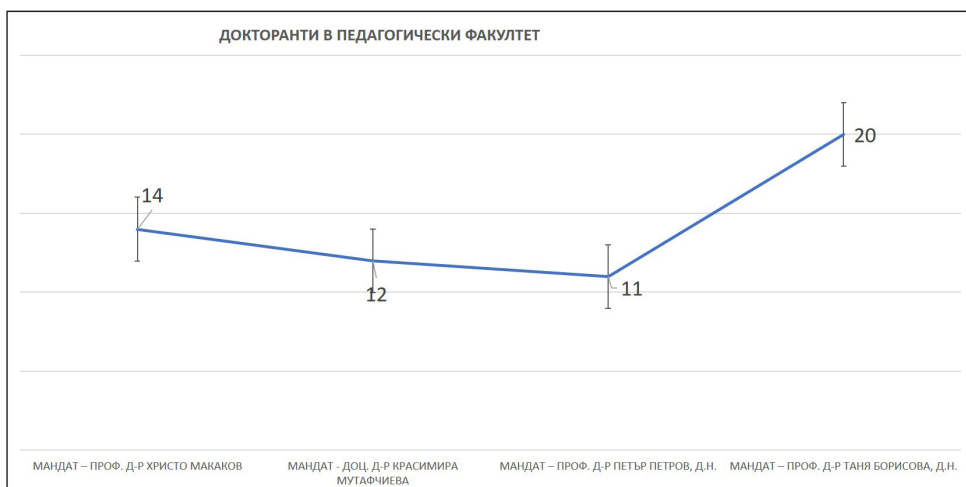
В периода 2016 – 2019 г. в ПФ вече се обучават 967 бакалаври и 350 магистри в следните специалности: 6 бакалавърски: ПНУП; НУПЧЕ; „Социална педагогика“; „Специална педагогика“; ПОИТ и ПОИИ и ГД, и 5 магистърски: ПНУП; НУП.ИКТ в НУ; „Специална педагогика – Логопедия“; „Специална педагогика – Ресурсен учител“; МСПО. Акредитирана е нова докторска програма – „Методика на обучението по математика“, и с нея докторските програми, по които се обучават докторанти в ПФ, стават 3: „Специална педагогика“, ТВД и МОМ с общ брой докторанти – 11. Брой специализанти – 422. На уведомителен режим е разкрита и специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство и графичен дизайн“.

В ПФ към настоящия момент се обучават 1050 бакалаври и 383 магистри в следните специалности: 6 бакалавърски: ПНУП; НУПЧЕ; „Социална педагогика“; „Специална педагогика“; ПОИТ и ПОИИ и ГД, и 6 магистърски: ПНУП; НУП.ИКТ в НУ; „Специална педагогика – Логопедия“; „Специална педагогика – Ресурсен учител“; МСПО; ТОИИТ. По препоръка на НАОА докторската програма по „Методика на обучението по математика“ се преименува на „Методика на обучението по математика в предучилищното образование и в начален етап на основната образователна степен“. Общ брой докторанти към момента – 20. Брой специализанти до момента – 706. Открити на уведоми-

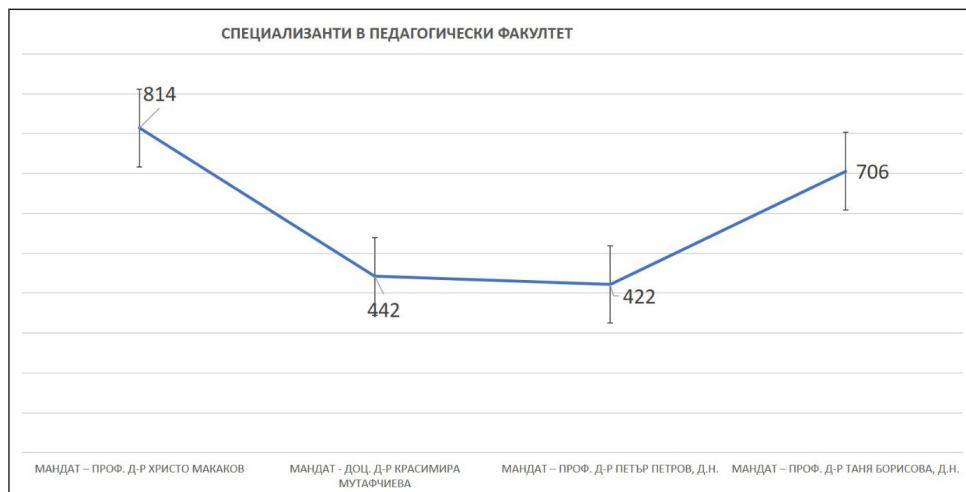
телен режим са: специалност ПУП, ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“, 2-, 3- и 4-семестриални форми на обучение; специалност „Педагогика на обучението по физическо възпитание“, ОКС „Бакалавър“; специалност „Теория на обучението по информатика и информационни технологии“, ОКС „Магистър“, 2-, 3- и 4-семестриални форми на обучение (фигури 1, 2 и 3).

Фигура 1. Динамика на броя студенти

Фигура 2. Динамика на броя докторанти

Фигура 3. Динамика на броя специализанти

Изводи

1.1. Началото на ПФ на ТрУ е с една бакалавърска специалност „Специална педагогика“, с 25 студенти – редовно платено обучение.

1.2. Днес ПФ обучава 1050 бакалаври, 400 магистри, 35 докторанти – в редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение.

1.3. Акредитирани са две професионални направления: 1.2. Педагогика и 1.3. Педагогика на обучението по..., област на висше образование 1. Педагогически науки и три докторски програми, от които две и на английски език.

1.4. В процедура е откриване на ново ПН 1.1 Теория и управление на образованието.

1.5. Специализантите са 450 и тенденцията отново е към нарастване на броя им.

1.6. Интересът към ПФ се увеличава с всяка изминала година и няма случаи на неизпълнение на държавната поръчка за прием на студенти.

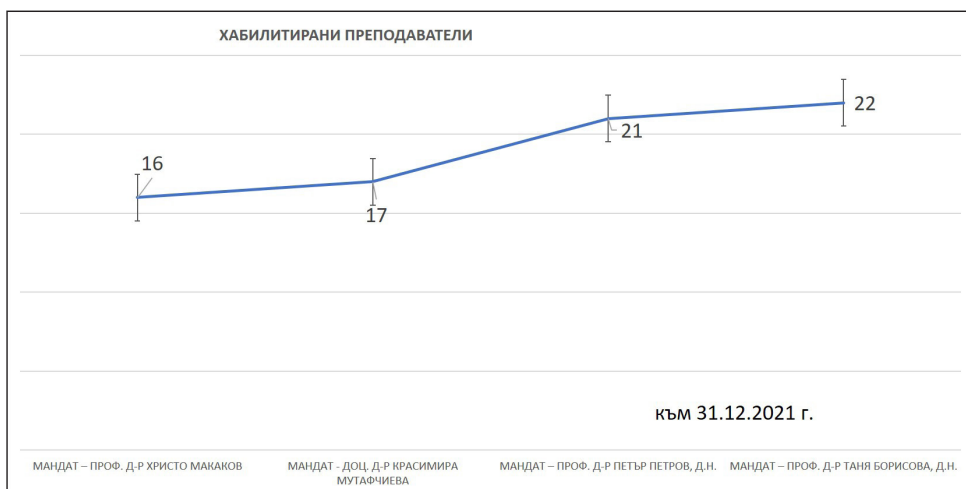
2. Развитие на академичния състав

От създаването си до днес ПФ винаги е отговарял на изискванията на ЗВО за брой хабилитирани лица на ОТД (фигура 4).

В началото хабилитираните лица са 17, повечето доценти. Средната им възраст е 52,6 г. За обслужването на специалностите в първите десет години са назначавани на ½ трудов договор колеги от СУ, ВТУ и ПУ. Постепенно Факултетът изгражда собствен научен облик – расте броят на защитените дисертации за присъждане на образователните степени „Доктор“ и „Доктор на

науките“. Хабилитират се доценти и професори. В последните две години за развитието на академичния състав са обявени 17 конкурса за хабилитирани лица. От тях спечелени са 13,3 в процедура и 1 неуспешен. В момента 100% от хабилитираните лица, които провеждат обучението на студентите, са на ОТД в ПФ. За гост-преподаватели се канят специалисти от практиката – директори на училища и социални институции, главни учители и мениджъри.

Като административна дейност в ПФ за 20 години са проведени 20 общи събрания; близо 240 заседания на Факултетния съвет; взети са над 2000 решения във връзка с учебната, научноизследователската дейност, логистиката и следдипломното обучение, финансови въпроси. Ежеседмично се провеждат заседания на деканския и разширения декански съвети.

Фигура 4. Динамика на броя на хабилитираните преподаватели

В ПФ няма хабилитирани лица над пенсионна възраст. В момента работят 42 преподаватели, от които петима професори, трима доктори на науките, 17 доценти, 6 главни асистенти, 14 асистенти. Средната възраст на преподавателския състав е 48,2 г.

Основните проблеми, по които работят и публикуват в авторитетни списания преподавателите от ПФ, са няколко.

– *Организация и управление на съвременните предизвикателства към образованието и възпитанието на децата и учениците, особено в детските градини.* „Едно от задължителните условия за успешното учене е мотивацията“ (Tileva 2022). Това ни дава основание да работим с мисъл за нашите студенти – бъдещите учители, които ще „водят бъдещето за ръка“! Защото

„Новите условия изискват високи професионални компетенции, творческо мислене, вдъхновяващо стратегическо лидерство, осигуряващо визията и посоката към ефективността и успеха“ (Tileva 2021).

– *Компетентностен подход в преподаването и усвояването на знания.* Изцяло по проблематиката работи Цвета Делчева (Delcheva 2018). В свой труд и Р. Неминска пише, че „компетентностният подход сам по себе си е методологичното ядро на мултипарадигмалните ориентири, към които се съотнася съвременното висше образование (Neminska 2020). Също така посочва, че „за висококачествено образование е необходимо широко включване на ... подход към развиването на компетентности“ (Neminska 2021). В контекста на компетентностния подход Й. Илиева акцентира, че „педагогът променя изцяло своите подходи, методи на обучение и стратегии в хода на педагогическото взаимодействие с обучаемите. Важна негова задача е да проявява креативност, за да направи интригуващо и забавно обучението на децата, да ги насърчава и вдъхновява да проучват, експериментират, да творят...“ (Ilieva 2022, p.145).

– *Лингвистично, литературно и чуждоезиково обучение.* Център на изследователските търсения в областта на лингвистичното и литературното образование във Факултета са проучвания, които разглеждат актуални подходи в контекста на комуникативността и текстоцентризма, насочени към изграждането на професионална компетентност при студенти по педагогика – бъдещи детски и начални учители (Siderova 2020; Siderova 2021). Чуждоезиковото обучение и интегриране на предметно учебно съдържание в обучението по английски език са предмет в изследванията на Арнаудова (Arnaudova 2014).

– *Изкуства, спорт и приобщаващо образование.* Д. Желева-Терзиева проучва и изследва проблеми в областта на недостатъчната за поддържане на добро здраве двигателна активност (хиподинамия) на хората в съвременното високотехнологизирано общество. В търсене на ефективни и нетрадиционни форми за оптимизиране двигателния режим на подрастващото поколение авторката акцентира върху актуалността и значението на спортната анимация в образователна среда (Zheleva-Terzieva 2019).

– *Организация и оптимизация на практическото обучение на студентите в съответствие с изменящите се условия за професионална реализация.* Заслужава да се отбележи приносът на Цв. Делчева, която поставя принципите за практическото обучение на социалните педагози (Delcheva 2019).

– *Създаване и адаптиране на електронно учебно съдържание, включително средства за контрол и оценка, за нуждите на дистанционното и смесеното обучение.* Тук в предните позиции са изследванията на М. Делчев (Delchev 2020), който следи за процеса в последните три години.

Изводи

2.1. Педагогическият факултет на ТрУ води правилно политика за развитието на академичния състав.

2.2. Стреми се към подмладяване на хабилитирания състав.

2.4. Всички учебни дисциплини се водят от преподаватели на ОТД във Факултета.

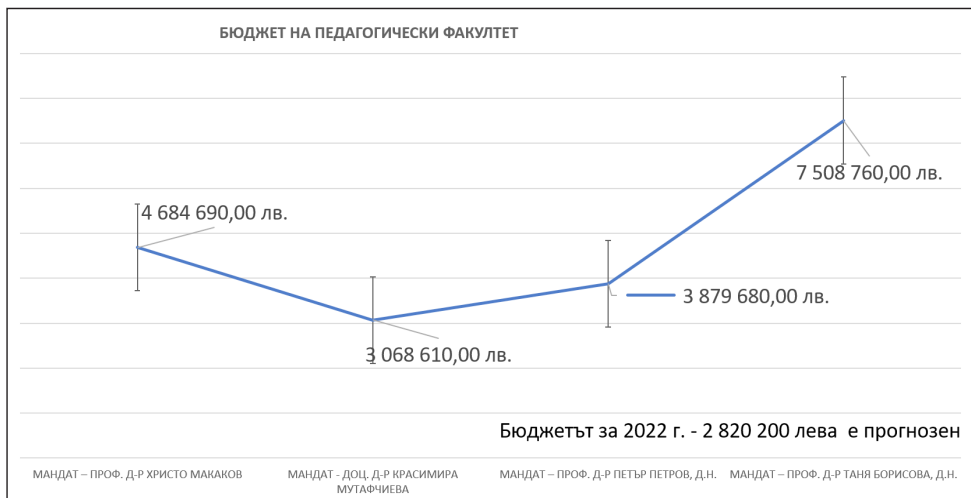
2.4. Лекциите в магистърските и докторските програми се водят само от хабилитирани лица.

2.5. Засилва се публикационната дейност в списания Web of Science и SCOPUS.

3. Бюджет и материална база

Както се спомена в началото, първите 25 студенти бакалаври са платено обучение, с бюджет 16 500 лв. Обучението става възможно с дотации от бюджета на ТрУ и от собствени приходи. Като материална база се ползва базата на ДИПКУ, чийто правопреемник е Факултетът. В първите десет години, с оглед получената програмна акредитация и държавната поръчка, бюджетът на ПФ варира от 820 000 лв. до 1 295 540 лв. Близо 52% от него са собствени приходи. Постепенно се пристъпва и към обновяване на материалната база. Открити са компютърни кабинети, обогатен е библиотечният фонд, поддържа се сградата, сменена е дограмата.

Бюджетът на ПФ постепенно нараства на 1 773 070 лв.; 1 932 220 лв.; 2 047 460 лв., а за 2022 – 2 820 200 лв. (фигура 5). Въпреки оскъдното дър-

Фигура 5. Динамика на бюджета

жавно финансиране на педагогическите специалности ПФ продължава да се финансира със собствени приходи, предимно от провеждане на платено обучение, следдипломни специализации, докторантури на самостоятелна подготовка и пр.

Сградата на ПФ е санирана и климатизирана. Основно са ремонтирани тоалетните, покривите, осветлението. Залите за обучението на студентите се обновяват непрекъснато, обособени са специализирани кабинети по компютърни технологии, музикално студио и ателиета за специалността „Педагогика на обучението по изобразително изкуство и графичен дизайн“. Осигурени са условия за работа на администрацията и преподавателския състав. Кабинетите са уютни и с две работни места. Навсякъде има достъп до интернет – ресурси. Всичко това не би било възможно без подкрепата и положителното отношение на ректорското ръководство към Педагогическия факултет.

Изводи

3.1. Потвърди се хипотезата, че при запазване темпа на развитие на Педагогическия факултет присъствието му е стабилизирано в Рейтинговата система на педагогическите факултети в страната (заеманото второ място в направление „Педагогика“), както и устойчивост в надграждането на специалности и брой обучавани студенти.

3.2. Интересът към ПФ нараства с всяка изминала година и няма случаи на неизпълнение на държавната поръчка за прием на студенти.

3.3. Педагогическият факултет на ТрУ води правилно политика за развитието на академичния състав и се стреми към подмладяване на хабилитирания състав.

3.4. Всички учебни дисциплини се водят от преподаватели на ОТД във Факултета.

Педагогическият факултет сме всички ние... Хората, които го създадоха, хората, които го развиха, хората, които и до днес го надграждат и промотират! Но най-важни са студентите – бъдещето на Факултета, на Тракийския университет, на Стара Загора, на България и на Света!

ЛИТЕРАТУРА

- АРНАУДОВА, А., 2014, Съдържателно-езиково интегрирано обучение в контекста на университетското образование. *Педагогически форум*, № 2, с. 74 – 81.
- ДЕЛЧЕВА, Ц., 2018, Формиране у студентите по социална педагогика на компетенции за изграждане на мрежи за социално-педагогическа подкрепа, *Педагогика*, т. 90, № 6, с. 827 – 835.

- ЖЕЛЕВА-ТЕРЗИЕВА, Д., 2019. Актуалност и значение на спортно-анимационната компетентност на педагога. *Педагогически форум*, № 1, 51 – 57.
- ИЛИЕВА, Й., 2022. Иновативна форма – STEAM ателие за 5 – 7-годишни деца. ISBN: 978-619-201-649-4.
- НЕМИНСКА, Р., 2020. Приложение на изследователския подход за повишаване на качеството при академичното обучение на студентите педагози. Ст. Загора: Кота. ISBN: 978-954-305-558-6.
- НЕМИНСКА, Р., 2021. Теоретични и технологични основи на интердисциплинарното обучение. Ст. Загора: Кота. ISBN: 978-954-305-573-9.
- СИДЕРОВА, Д., 2020. Звуко-буквеният анализ в контекста на лингводидактическата компетентност на бъдещите начални учители. Стара Загора: Тракийски университет.
- СИДЕРОВА, Д., 2021. Поглед към текстоцентризма при практическото приложение на познанието в областта на българския език и литературата (с проекция към образованието на бъдещи детски и начални учители). Стара Загора: Тракийски университет.
- ТИЛЕВА, А., 2022. Оценяване и самооценяване на учителите от детските градини. Казанлък: ЛУКС ПРИНТ.
- ТОНЧЕВ, Ст., 2022. Начало на обучението на учители в Стара Загора от 1841 – 1842 година – изследване на извори и анализи за епохата и спецификата му през Възраждането и локалните особености в Стара Загора. Стара Загора: Тракийски университет.

REFERENCES

- ARNAUDOVA, A., 2014. Sadarzhatelno-ezikovo integrirano obuchenie v konteksta na universitetskoto obrazovanie. *Pedagogicheski forum*, no 2, p. 74 – 81 [in Bulgarian].
- DELCHEVA, Ts., 2018. Formirane u studentite po sotsialna pedagogika na kompetentsii za izgrazhdane na mrezhni za sotsialno-pedagogicheska podkrepa, *Pedagogika-Pedagogy*, vol. 90, no. 6, p. 827 – 835 [in Bulgarian].
- ILIEVA, I., 2022. Inowatiwna forma STEAM atelie za 5 – 7-godishni deza. ISBN 978-619-201-649-4 [in Bulgarian].
- NEMINSKA, R., 2020. *Prilozhenie na izsledovateliskiya podhod za povishavane na kachestvoto pri akademichното obuchenie na studenti pedagozi*. Stara Zagora: Kota [in Bulgarian]. ISBN: 978-954-305-558-6.
- NEMINSKA, R., 2021. *Teoretichni i tehnologichni osnovi na interdistsiplinarnoto obuchenie*. Stara Zagora: Kota [in Bulgarian]. ISBN: 978-954-305-573-9

- SIDEROVA, D., 2020. *Zvuko-bukveniyat analiz v konteksta na lingvodidakticheskata kompetentnost na badeshtite nachalni uchiteli*. Stara Zagora: Trakiyski universitet [in Bulgarian].
- SIDEROVA, D., 2021. *Pogled kam tekstotsentrizma pri prakticheskoto prilozhenie na poznaniето v oblastta na balgarskiya ezik i literaturata (s proektsiya kam obrazovaniето na badeshti detski i nachalni uchiteli)*. Stara Zagora: Trakiyski universitet, 8 – 41 [in Bulgarian]. ISBN: 978-954-314-104-3.
- TILEVA, A., 2022. *Otsenyavane i samootsenyavane na uchitelite ot detskite gradini*. Kazanlak; LUKS PRINT [in Bulgarian]. ISBN: 978-619-7487-23-7.
- TILEVA, A., 2021. The pedagogical analysis as a function of governance in educational institutions. *Knowledge – International journal*, vol. 45, pp. 367 – 370.
- TONCHEV, St., 2022. *Nachalo na obuchenieto na uchiteli v Stara Zagora ot 1841 – 1842 godina – izsledvane na izvori i analizi za epohata i spetsifikata mu prez Vazrazhdaneto il lokalnite osobenosti v Stara Zagora* [in Bulgarian]. Stara Zagora: Trakiyski universitet.
- ZHELEVA-TERZIEVA, D., 2019. Aktualnost i znachenie na sportno-animatsionnata kompetentnost na pedagoga. *Pedagogicheski forum*, no 1, pp. 51 – 57 [in Bulgarian].

THE FACULTY OF EDUCATION AT TRAKIA UNIVERSITY – ST. ZAGORA, AND ITS 20TH ANNIVERSARY – INHERITOR OF TRADITIONS, SELF-ASSERTION AND FUTURE

Abstract. The following article traces and examines the development of pedagogical education in Stara Zagora, the establishment of the Faculty of Pedagogy, its assertion, innovation and future. The academic staff, the specialties, the number of students and the budget of the faculty are analysed. Special attention is paid to the gradual accreditation of professional fields, bachelor's, master's and doctoral programmes.

Keywords: pedagogical education; traditions; innovations; development; self-assertion

✉ **Prof. Tanya Borisova, DSc.**

ORCID iD: 0000-0001-7976-0093

Trakia University

Stara Zagora, Bulgaria

E-mail: tanya.borisova@trakia-uni.bg